

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Joannis Bonaë, Eminentissimi S. R. E. Titulo S. Bernardi
Ad Thermas Cardinalis Presbyteri Opera Quotquot
hactenùs separatim edita fuerê Omnia**

Bona, Giovanni

Antverpiae, 1677

Praefatio Ad Lectorem.

urn:nbn:de:hbz:466:1-10805

inquam, & exaudios. Quid enim suavius potest in auribus tuis resonare, quam preces & Hymni servorum tuorum Deum jugiter collaudantium, & ad ipsum clamantium die, ac nocte? Hoc hujus meae lucubrationis argumentum est, hic scopus. Sacram siquidem, & divinam Psalmodyam, ejusque Historiam, mysteria, & asceticam institutionem nova methodo explicare conatus sum: teque cæptis aspirante, te vires subministrante, quod nequaquam me posse sperabam, tandem perfeci. Indignus forem deinceps tuo patrocinio, Clementissima Mater, ni hoc tuum beneficium ad te rediret. Suscipe igitur quâ soles benignitate hoc qualecunque munusculum, quod templi hujus tholo inter tot que circumpendent aurea, & argentea anathemata reus voti jam pridem concepti affigo: nec enim minus pretiosum, vel tibi gratum fore confido, quam si ex auro vel gemmis compactum esset. Excipe illud & fove munifico amplexu; placidissimus affulgeat illi obitus tua incomparabilis pietatis tanquam solare jubar, ut per omnes orbis Ecclesias radios emittat: ut modum laudandi Numinis omnibus indicet, atque in æternum tui nominis gloria elucescat. Posside me ut rem tuam, ô suprema cælorum Regina, & cum volueris in hac tibi dicata ade agris mortalibus tot impondere beneficia, ne me indonatum hinc patiaris abire. Innova signa, immuta mirabilia. Si hic cæcorum oculos discussâ caligine, ut Solem aspicerent, aperuisti: oculos mentis meae clarissima tua luce perfunde, ut lumen vultus Dei, quod signatum est super nos, puro semper intuitu perspiciam. Si obturatas surdorum aures reserasti; da gaudium & lætitiâ auditui meo interno, ut audiam vocem sponsi loquentis in silentio ad cor Hierusalem. Si mutarum linguarum vincula dirupisti; tribue ori meo sermonem rectum & bene sonantem, ut cum divinas concino laudes, placeant verba mea in conspectu æterni Regis. Si malè affectis pristinam valetudinem depulso morbo restitui; sana me diuturna infirmitate laborantem, ut integer animus meus sine ulla ægritudine prave affectionis in die novissimo inveniat. Id precor humillimè ante hanc mirificam imaginem tuam in genua provolutus, hac die solemni, quam nobis venerabilem reddidit Natale tuum, Anno post Verbi in utero tuo admirabilem Incarnationem. CIO IOCLXIII.

P R Æ F A T I O A D L E C T O R E M.

1. **O**Tii Monastici, benevole Lector, rationem reddere incipio, cum hanc meam de divina Psalmodya lucubrationem typis evulgo. Scio quidem hac ætate eruditissimâ scribentibus multa à multis imminere judicia, multas parari censuras: sed recordatus sum cum D. Hieronymo ^a illius versiculi,*

Pollio, & ipse facit nova carmina;

meque cum aliis plerisque tenuit, & corripuit, juxta Satyrici ^b dictum insanabile scribendi cacoëthes: Cum præsertim docuerit me vir magnus Ennodius Ticinensis ^c, non minus de otioso silentio reddendam esse rationem, quam de otioso sermone. Sed istis paginis, inquires, quid erit loci post tot sanctissimos Patres, post tot doctissimos viros, qui

* Hieron. præf. l. 3. in Oseam. ^a Virgil. Ecl. 3. ^b Juven. Sat. 7. ^c Ennod. præf. carmin. 9.

de divinis Officiis uberrima nobis Commentaria reliquerunt? An non hanc spartam fati superque exornârunt, qui viri, & quàm eximii! Isidorus Hispalensis, Amalarius Fortunatus, Rabanus Maurus, Rupertus Tuitiensis, & alii innumeri tum veteres, tum recentiores? Ornarunt illi quidem, & Ecclesiasticæ functionis Sacramenta operosissimis scriptis illustrârunt. Sed an ideò sequi pudet, quia illi præceserunt? Nunquid, ut verbis utar D. Hieronymi *d*, aut Tertullianus B. Martyrem Cyprianum, aut Cyprianus Lactantium, aut Lactantius Hilarium deterruit à scribendo? Divina eloquia, inquit Chrysofostomus *e*, fonti similia sunt largis, perennibusque fluentis scaturienti. Qui ante nos fuere pro viribus suis aquas inde hauserunt: & similiter qui post nos futuri sunt, idem attentabunt, neque sic totum evacuare poterunt: sed magis interim auferunt flumina & increfcunt. Rectè Romanus Sapiens *f*. Qui præceserunt, non præripuisse mihi videntur, quæ dici poterant, sed aperuisse. Crescit in dies materia, & inventuris inventa non obstant. Præterea conditio optima est ultimi. Parata verba invenit, quæ aliter instructa novam faciem habent: nec ullis manus injicit tanquam alienis; sunt enim publica. Jurisconsulti negant, quidquam publicum ufucapig. Et si concedamus omnia à veteribus inventa esse, hoc semper novum erit, usus & inventorum ab aliis scientia, & dispositio. Rectè item Damascenus *h*, Nonnunquam id, quod à perfectis relictum est, reperit puelus: & in id, quod prætercursum est à Sapiensibus, incidunt idiotæ: & id quod occultatum est Magistris, comparuit discipulis. Denique alius alio plura invenire potest, nemo omnia *i*. Et sæpè juniore revelat Deus, quod melius est, ait Pater Monachorum *l*.

2. Non fuit autem meum consilium post tot editos de sacris præcationibus libros male recoctam, quod ajunt, cramben fastidioso hujus sæculi palato objicere: sed fiduciam mihi præbuit, aliquid de novo audendi id, quod scribit Augustinus *l* libro primo de Trinitate, utile esse plures à pluribus fieri libros diverso stylo, non diversâ fide, etiam de quæstionibus eisdem, ut ad plurimos res ipsa perveniat, ad alios sic, ad alios autem sic. Quod si dixero me in his scriptis methodum servasse, ab aliorum methodo prorsus diversam, magis libera vox erit, quàm superba. Confer, si placet, hunc librum cum cæteris, qui hæcenus de eodem argumento prodierunt, fateberis proculdubio neminem reperiri, qui omnes Divinæ Psalmodiæ partes, mysteria, & disciplinam hæc ratione explicârit. Possum audacter de stylo, & methodo hujus operis dicere, quod Phocas Grammaticus de brevitate suæ artis *m*.

Ars mea multorum es, quos sæcula prisca tulerunt,

Sed nova te brevis affert esse meam.

Possum quoque Paschafii Ratberti verba usurpare dicentis *n*. Expositio mea multorum eruditissimorum est Doctorum, quos antiquior tulit ætas, & firmavit auctoritas veritatis, sed proprio commendatam stylo, novitas facit esse meam; ita ut tractatus qui de omnibus colligitur, unus verè videatur, & specialiter esse meus. Si quid verò bene tractavi, malo id cum prædicto Phoca *o* lectoris judicio laudari, quàm meâ jactari prædicatione. Simias enim ferunt, inquit Synesius *p*, postquam pepererint in festibus suis tanquam simulachris obtutus defigere præ admiratione pulchritudinis; adeò natura ejus amans est, quod peperit: quamobrem aliis permittenda est in sobolem inquisitio. Ob id

M m m m 3

Ly-

d Hieron. prol. l. 1. in ep. ad Ephes. *e* Chrys. hom. 9. in Genes. *f* Seneca ep. 79. *g* Id. ep. 65. *h* Damasc. orat. de defunctis. *i* Auson. Idyll. 10. *k* Bonad. reg. c. 3. *l* August. lib. 1. de Trin. c. 5. *m* Phocas proëmio de nomine & verbo. *n* Pasch. præf. lib. 6. in Matth. *o* Phocas ibid. *p* Synes. epist. 1.

Lysippus Apellem ad tabellas admittebat, & Apelles Lysippum ^q. Porro si quod peccatum in hoc opere est (& sane plurima peccata sunt) meum est: si quid bonum, si quid laude dignum, non meum, sed alienum est.

3. Ex scriptis probatissimorum Auctorum pleraque meo stylo elicui illud Poëtae sequuntur ^r.

*Floriferis ut apes in saltibus omnia libant,
Omnia nos itidem depascimur aurea dicta.*

Nonnulla, ut apud ipsos sunt, admiscui, ut, quod ait Bernardus ^s ex vasculorum pulchritudine gratiora fiant, quæ in eis lectori apposuerim. Nec mihi vitio veritas (verba sunt Theodosii Macrobiani ^t ad Eustachium filium) si res, quas ex lectione varia mutuabor, ipse sæpè verbis, quibus ab ipsis Auctoribus enarratae sunt, explicabo: quia præsens opus non eloquentiæ ostentationem, sed noscendorum congeriem pollicetur. Afranius ^u togatarum scriptor, (ex cujus fabulis exempla sæpius afferunt in suis grammaticis institutionibus Sospiter Charisius, & Nonius Marcellus,) in ea togata, quæ Compitalia inscribitur; non in verecundè respondens arguentibus, quod plura sumpsisset à Menandro; Fateor, inquit, sumpsi, non ab illo modo, sed ut quisque habuit, quod conveniret mihi, quodque me non posse melius facere credidi, etiam à Latino. Plautus, Cæcilius, Terentius, & cæteri eloquentes viri, teste D. Hieronymo ^x non solum versus sed multa capita acceperunt ab Antiquis. Quare Terentium Luscius Lavinius criminabatur quasi publici ararii furem: Virgilius compilator veterum dicebatur: Tullius quoque, qui in arce eloquentiæ Romanæ stetit, Rex Oratorum, & Latinæ linguæ illustrator, repetundarum accusabatur à Græcis. Ipse Homerus, ut Eusthathius in Odisseam scribit, furti arguitur à Naucraticis, quod profectus in Ægyptum Iliadem & Odisseam sibi adscripserit, quas ibi reperit in templo à quadam Poëtria jam pridem decantatas. Apollodorus citatus à Laërtio; Si quis, inquit, eximat de Chrylippi scriptis quæ aliena sunt, vacua charta relinquetur. Extat Stephani Forcatuli J. C. elegans Dialogus, qui Prometheus, seu de raptu animorum, inscribitur, alienæ inventionis prædones incessens. S. Ambrosii scripta, ut D. item Hieronymus ^y refert, Origenis sermonibus plena sunt; Exæmeron autem ex Basilio compilavit. Recentiorum libri quid aliud plerumque sunt, quam Centones è pulchrioribus Antiquorum dictis? Secunda pars Theologicæ Summæ D. Thomæ magna ex parte legitur in Speculo Morali Vincentii Beluacensis. Plura capita A. Gellii transcripsit Macrobius. In Eclogis Calpurnii, & Nemesiani iidem quandoque versus leguntur, quos alter alteri sublegit. Si ab Aristotele aliena demantur, qui Phœnix videtur, cornicula apparebit, furtivis nudata coloribus. Plato se reum furti audit accusari, quod magnam partem Philolai transtulerit in Timæum. Alia veterum Scriptorum furta recensent eleganter ex Græcis Clemens Alexandrinus ^z & Eusebius Cæsariensis ^a: ex nostris autem Aurelius Maerobius ^b, Augustinus Eugubinus ^c, & Ludovicus Cresolius ^d. Si quispiam novus Archimedes adesset nobis, qui proprium, & alienum in libris discerneret, si iudicem haberemus Aristophanem, qui mortuorum lin-

^q Lapsus est memoria Synesius nam Lysippum pro Protogene posuit. ^r Lucret. lib. 3. ^s Bern. serm. 3. sup. Missus est. ^t Macrobian. præfat. Satur. u. Afran. apud Macrobian. lib. 6. Sat. cap. 1. ^x Hieron. proe. lib. 4. in Michæam & proem. qq. seu traditionum Hebraic. in Genes. ^y Idem initio Apolog. ad Pamach. & ep. ad eundem de errorib. Origenis. ^z Clemens Alex. 6. Strom. ^a Euseb. lib. 10. præp. Evang. ^b Macrobian. 5. & 6. Sat. ^c Eugub. de perenni Philosoph. ^d Cresol. Theatri Rhet. lib. 5. cap. 9.

quam intelligeret; cum loquuntur per ora vivorum: Si Cratinum, qui libros torqueret, ut latrocinia confiterentur, quot in re literaria fures inveniremus? Texunt plerique libros, sicut ferta ex variis floribus, *Miranturque novas frondes, & non sua poma.* Pauci possunt cum Manilio dicere *e*:

*Nostra loquar: nulli vatam debebimus orsa,
Nec furtum, sed opus veniet.*

4. Ab hoc autem communi vitio haud immunis ego sum: quod ultrò, & ingenuè fateor, ne me quispiam accuset, & lege Julia peculatus damnandum censeat, si hemistychium aliquod, vel integrum versum, sive sententiam probati alicujus Scriptoris meis carminibus, & scriptis immixtum videat. Vix enim fieri potest, ut quis eruditum aliquod argumentum pertractet, quin vel invitus è veterum monumentis plura transcribat. Porò negant Jurisconsultis eum damnari debere, qui pecuniam publicam acceperit, si postea erogaverit. Ligna quidem, & lapides ad hanc structuram ab aliis accepi: at ædificii forma, & constructio mea est. Sanctorum verò Patrum, & antiquorum sententias fideliter ex fonte excerpti rivulorum perosus impuritatem: Verba tamen scrupulosè non sector, dum sensus integer maneat. Nam & Apostoli in citando veteri Testamento aliquando, & media intersecant, & ex pluribus locis unum conflant, ut Hadrianus Papa *g*, Leo Castrensis *h*, & Franciscus Ribera *i* doctè observant.

5. De stylo nihil habeo, quod præfari oporteat: possum autem cum Cassiodoro humilem verecundè promittere, mediocrem non improbè polliceri. Sacra doctrinæ profanam conjungere eruditionem, ubi necesse fuit, non dubitavi præclarissimorum Ecclesiæ procerum insistentem exemplo *l*. Sapientia enim vocat ancillas ad arcem, & gentilis puella in conjugium assumitur à Judæo. A malis etiam Scriptoribus aliquando abstinere non potui, Senecam imitatus, qui volens Publum Mimum citare, ait *m*: Nunquam me in bona re mali pudebit auctoris. Librum in capita, capita in paragraphos subdivisi, quia, ut monet Fulgentius *n*, lectoris renovat studium temperies distincta librorum. Et sicut labor viatoris hospitio, ait Augustinus *o*, ita libri termino reficitur Lectoris intentio.

6. De singulis Officiis, eorumque partibus non ea dumtaxat, quæ ad Historiam pertinent, sed symbolicas insuper rationes, & asceticam doceo disciplinam. Ascetas autem illos vocat Philosophi, qui solidarum virtutum exercitationibus incumbunt: quare Patres Græci Monachos Ascetas, & Monasteria Asceteria, atque tractatus de virtutum exercitatione Asceticos nuncuparunt *p*. Quæ omnium scriptis evulgata sunt, prætermisi quandoque, quia operæ redundantis est, cunctis nota replicare *q*: atque omnia persequi velle, aut nimia miseræ, aut inani jactantiæ adseribi solet.

7. Solutæ operationi quædam Poëmata intermiscui vario carminum genere, ut, si minus à stylo, saltem à versuum varietate placerent. Laudem ab istis non quæro. Licet enim scribat Cicero, neminem se Poëtam cognovisse, qui sibi non optimus videretur: novi tamen ego, quam sit mihi curta supellex, & jure cogor mirari cum Satyrico *r*, quomodo fieri potuit, ut sic repente Poëta prodirem. Ignosce Lector, cum possem culpa carere, malui hanc deprecari; id nimirum exigente genio meo, cui in hac re non-obsequi,

& si

e Manil. Astronom. lib. 2. *f* ff. ad. l. Fuliam pecular. l. 4. *g* Hadr. I. ep. 3. pag. mibi 740. *h* Leo in c. 8. & 9. Isaiæ. *i* Ribera. in c. 13. Osee n. 33. *k* Cassiod. præf. lib. 1. Variar. *l* August. de doct. Christ. lib. 2. cap. 18. & 40. Nazianz. orat. 20. *m* Sen. de Tranquil. cap. 11. *n* Fulg. inf. lib. 1. ad Monimum. *o* Aug. in s. lib. 1. con. ad ver. leg. & Prophet. *p* Simmach. lib. 6. ep. 38. *q* Plin. l. 7. c. 37. *r* Cic. 5. Tuscul. *s* Persius init. Satyrar.

& si voluiffem, non valuiffem. Adde, quod & rationem Divinarum Laudum fequutus fum, quæ Hymnis constant, & profa. Neque tamen fortuitò in Poëticos paffim fonos crumpo, fed ibi duntaxat, ubi forma quædam fubeft, vel materia Poëticæ. Mifcere verò Poëtica Philofophicis docet me, teftè Ficino * omnis antiquitas, idque olim è Græcis ufuratum afferit Cicero in Tufculanis **. Idem permittunt, & laudant Plutarchus x, Jamblicus y, Plinius z, & ex noftris Pacianus a, atque Ambrofius b. Nec defunt exempla: nam profæ verfus mifcuere doctiffimi viri Valerius Martialis, Staius Papinius, Decius Aufonius, Lucianus Samofatenus, Theodorus Prodromus, Petronius Arbitrator, Fulgentius in Mythologiis quicumque ille fit, Martianus Capella, Severinus Boëthius, Valerius Probus, Phocas Grammaticus, Curius Fortunatianus Rhetor, Junius Moderatus Columella, Sidon. Apollinaris, Venantius Fortunatus, Ennodius Ticinenfis, Marcus Varro in Satyris Menippæis, Seneca in ludo de morte Claudii, & multi Recentiores. Si quis autem à Poëticis alienus fuerit, Poëtica non legat, ea enim ratione compofita funt, ut fine difpendio cæterorum omitti poffint.

8. Dicam ego de hoc libro, quod Chryfoftomus de fuis fermonibus c: Licet omnes non legant, pars faltem dimidia leget. Quod fi nec dimidia quidem portio legerit, vel tertia pars. Quod fi nec tertia, nec quarta, funt faltem decem. Quod fi nec decem, faltem quinque. Quod fi nec quinque, unus faltem. Et fi nec unus, mercedem tamen perfectam pro meo labore, & bona intentione accepturus fum. Dicam cum Chriftiano Druthmano Monacho d; Ego nulli nolenti juffero, aut legere, aut habere hunc librum, fed qui voluerit: & fi aliquis hunc deteftetur, ordinet meliorem, & ego voluntariè ipfum fufcipio, nam ifte nihil ulli nocet. Dicam & cum Afpendio Citharædo, atque cum Hifmenia tibicine quorum præclari viri mentionem faciunt e, Novi intus mihi ipfi, & Mufis canere. Mihi foli fcripsi, mihi scenam ftruxi. Sufficiunt, mihi pauci Lectores, fufficit unus, fufficit nullus. Dicam tandem cum Valerio Martialis f.

Si nimius videns, feraque coronide longus

Esse liber, legito pauca, libellus ero.

Vale, mi Lector, & fi quid ex hujus libri lectione profeceris, Deum lauda, & ora pro me.

* Ficin. l. 3. epift. ad Baron. Fontian. u Cic. 2. Tufcul. x Plut. comm. Quomodo adol. Poetas audire debeat, y Jambli. lib. 2. de vita Pythag. cap. 3. z Plin. junior. lib. 7. ep. 9. a Pacian. ep. 1. adv. Novatianos. b Ambros. l. 3. de fide ad Gratian. cap. 1. c Chryf. tom. 1. hom. de Paradif. & Scripturis. d Druth. prol. in Matth. e Ambros. præf. in Pfalm. Hieron. lib. 2. ad Ruffin. c. 8. Dio Chryf. or. 78. Seneca ep. 7. f Martialis. mit. lib. 10.

IMPRIMATUR,

Si videbitur Reverendiff. P. Sac. Palatii Apoft. Magiftro.

Afcanius Rivald. Viceger.

Imprimatur. Fr. Vincentius Cepolla Magift. Reverendiff. P. Magiftri Sacri Palatii Apoftolici Socius Ordinis Prædicat.

PSAL.